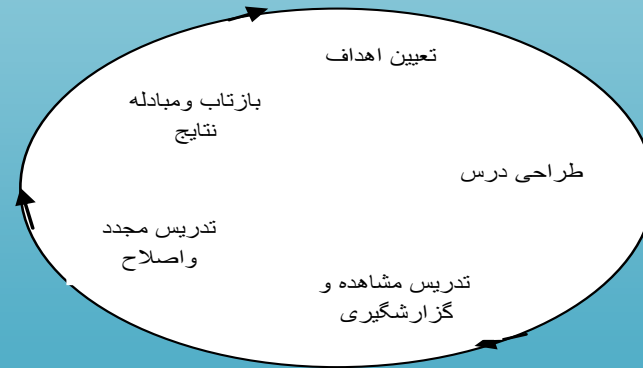

درس پژوهی رویکردی است که معلمان ژاپنی از دیر باز برای توسعه مهارت‌های حرفه‌ای برگزیده‌اند. در این رویکرد پویا معلمان در طی برنامه‌ای منظم و براساس دشواریهای تدریس با یکدیگر برای رسیدن به وضعیت‌هایی بهتر در مدیریت کلاس درس، همکاری و مشارکت می‌کنند. اکنون نتایج شگفت‌انگیز درس پژوهی در رفع کاستی‌های آموزشی، موجب گسترانیدن این اندیشه در سراسر جهان به عنوان یک رویکرد موثر برای اداره مدرسه و کلاس‌های درس شده است. پژوهش‌های بین‌المللی اخیر در زمینه توسعه حرفه‌ای معلمان، روشنگر جهت‌گیریهای متفاوتی از اقدامات معمول در این حوزه است. این پژوهشها بیشتر بر مدرسه و کلاس درس استوار است و می‌کوشد معلمان را بیش از پیش در تصمیم‌گیری‌های مربوط به شیوه‌های بهبود کیفیت آموزشی مدارس مشارکت دهد. این آموزش به معلمان کمک می‌کند تا به هنگام کسب صلاحیتهای حرفه‌ای در حین کار به بازسازی فکری خویش و دانش‌آموزان در فرایند یاددهی-یادگیری توجه جدی مبذول دارند. درس پژوهی الگویی (نمونه‌ای) از پژوهش مشارکتی در کلاس درس است که ایده ژاپنی برای توسعه حرفه‌ای معلمان می‌باشد. از جمله مهمترین موانع در توسعه حرفه‌ای معلمان، فاصله بین نظریه و عمل و عدم تشریح مساعی با معلمان در برگزاری دوره‌های آموزش معلمان است. بررسیهای بین‌المللی اخیر در حوزه توسعه حرفه‌ای معلمان، بیانگر رویکردهای نوینی مانند پژوهش مشارکتی در کلاس درس است که بیش از اقدامات گذشته در تلفیق نظریه و عمل توفیق یافته است.

تاریخچه :

یک نمونه از فعالیتهای مربوط به توسعه حرفه‌ای معلمان، روشی است که ژاپنی‌ها در ابداع و به‌کارگیری آن پیش‌تاز محسوب می‌شوند و امروزه با نام «درس پژوهی» شناخته می‌شود. آنچه در ژاپن و برخی از کشورهای دیگر با نام درس پژوهی مورد استفاده قرار گرفته و هم‌اکنون نیز در جریان است، تلاشی در جهت بهبود فعالیتهای آموزشی از طریق مشارکت با هم‌تایان و همکاران است. درس پژوهی، تاریخچه‌ای طولانی مدت در ژاپن دارد. بعد از آن از این روش در ایالات متحده، آلمان و دیگر کشورها مورد

استقبال قرار گرفت. در ایران هم از سال گذشته به عنوان یکی از برنامه‌های وزارت آموزش و پرورش درآمده و در استان کردستان نیز از سال تحصیلی ۹۱-۹۰ جشنواره سالیانه الگوهای برتر تدریس در مقطع ابتدایی، مبتنی بر درس پژوهی به اجرا درآمد.

مفهوم درس پژوهی

"درس پژوهی" شکل اولیه‌ای از رشد حرفه‌ای معلمان در ژاپن است. هدف آن بهبود مستمر تدریس (آموزش) است، به گونه‌ای که دانش‌آموزان بتوانند مطالب بیشتری را بیاموزند. تمرکز اولیه آن نیز بر نحوه تفکر و یادگیری دانش‌آموزان است. "درس پژوهی" با سایر اشکال رشد حرفه‌ای متفاوت است، به این دلیل که پرورش حرفه‌ای در حین یاددهی و یادگیری صورت می‌گیرد. تمرکز آن تدریس است، نه معلمان، کار کردن دانش‌آموزان است، نه دانش‌آموزان. زمانی که معلمان در درس پژوهی شرکت می‌کنند فرصتی جهت تمرکز عمیق تر حواس خود بر روی موضوعات اصلی درس می‌یابند. زمانی که معلمان به تدریس مشغولند زمان کمی برای چنین تمرکزی پیدا می‌کنند. بررسی چگونگی تفکر و یادگیری دانش‌آموزان بخشی از درس پژوهی است که در آن معلمان بیشتر متوجه احساسات دانش‌آموزان می‌شوند. بیشتر آن چه که ما درباره‌ی تاثیر درس پژوهی می‌دانیم از کشور ژاپن می‌باشد بر طبق گفته‌ی دبیران ژاپنی نتایج درس پژوهی شامل بهبود روشهای آموزشی، درک کامل تر از موضوع درس، ارتباط مستحکم تر بین

کار روزمره‌ی معلمان و اهداف بلند مدت دانش‌آموزان و توانایی بهبود یافته، در مشاهده یچه‌ها می‌شود.

اعضا درس پژوهی :

اگرچه خیلی مفید است ولی اعضای گروه درس پژوهی ضرورتاً در یک مدرسه کار نمی‌کنند، خصوصاً گروه‌های در مناطق روستایی با استفاده از چندین مدرسه یا حتی منطقه آموزشی ایجاد می‌شوند. مشکل این وضعیت این است که زمان اعضای گروه برای کار گروهی در روزهای مدرسه افزایش نمی‌یابد. گروههایی که اعضای آنان اهل مناطق مختلف هستند از تنوع جنبه‌های فکری و تجربیات و تبادل آنها با یکدیگر برخوردار می‌باشند و از فواید آن می‌باشد.

تعداد اعضا :

گروههای درس پژوهی مطلوب متشکل از سه الی شش نفر می‌باشد. یک گروه سه نفره از آنها شروع خوبی برای ابتکار جدید درس پژوهی در مدرسه یا منطقه است. حتی معلمان تنها می‌توانند یک گروه تشکیل دهند اگر یک همکار دیگر برای ملحق شدن پیدا کنند. گروه دو نفره با برخی مشکلات از جمله مسئولیت بیشتر اعضا مواجه است. شروع کردن با گروهی کوچک یک راهبرد بهتر برای عملی کردن درس نسبت به مجبور کردن معلمان برای مشارکت است.

تشریح مساعی افزایش یافته در بین معلمان اغلب یک پیامد

مستقیم و آنی از درس پژوهی می‌باشد. گروههای درس پژوهی

اغلب به کشف پیامدهای مربوط به تشریح مساعی می‌پردازند

که ارزشمندترین آنها کاهش انزوای طلبی، افزایش اعتماد

و افزایش تلاش جمعی در جهت اهداف مشترک می‌باشند.

درس پژوهی

گردآوری و تهیه: وریا نوروزی

سرگروه پایه سوم

آذر ۱۳۹۲

اداره کل آموزش و پرورش استان کردستان
اداره ی آموزش و پرورش منطقه زیویه
کارشناسی تکنولوژی و گروه های آموزشی

گام سوم: شناسایی اهداف درس

گام چهارم: تهیه ی طرح درس

۵

ج) تدریس، مشاهده و گزارش گیری

اکنون که کار دشوار هدف گذاری و پیش نویس کردن یک طرح درس به صورت گروهی به انجام رسیده است، زمان آزمون ایده ها و ادراک گروهها به همراهی دانش آموزان فرا رسیده است. در این مرحله باید ناظرین در کلاس درس باشند تا چشم های بیشتر و جدیدتری برای ثبت مدارک و مستندات فکر و ادراک و استنباط دانش آموزان عرضه دارند.

د) اصلاح و تدریس مجدد

بازبینی و اصلاح و تدریس مجدد، فرصتی برای معلمان جهت بازتاب اصلاح درس پژوهی است. بازبینی به معلم کمک می کند تا آنچه را که یاد گرفته اند را برای یادگیری ارائه نمایند.

فرآیند اصلاح درس:

۱) جمع آوری و بازبینی داده ها

۲) تحلیل داده ها

۳) شناسایی تغییرات مورد نیاز

۴) اصلاح طرح درس

بعد از اینکه گروه اصلاح را به پایان رساند، درس به گروه متفاوتی از دانش آموزان ارائه می شود. معمولاً یک معلم دیگر مدل اصلاح شده را تدریس می کند ولی معلم قبل نیز می تواند درس را برای بار دوم به گروه متفاوتی از دانش آموزان ارائه دهد.

ه) بازتاب و تبادل نتایج

بازتابها معلمان را قادر به باز تولید دانش از تجارب خود، چارچوب فرضیه هایی که تدریس معلمان را تحت تاثیر قرار داده و به شکل گیری دیدگاههای تازه می انجامد و نهایتاً به عنوان یک فرآیند راهنما عمل می کند.

منابع: هدایت درس پژوهی، استیپانگ و دیگران، ساکی و ممدنی، رضا و داریوش، حکمت علوی، تهران، ۸۹

اینترنت

شروع چرخه ی درس پژوهی:

الف) تعیین اهداف

۴

اهداف جزء حیاتی فرآیند درس پژوهی هستند. انواع مختلفی از اهداف در درس پژوهی وجود دارد. یک هدف واحد یا اهداف، آرمانهای کلی واحدی محسوب می شود که طرح درس پژوهی در آن قرار دارد. دو نوع هدف واحد وجود دارد: هدف محتوایی که مفاهیم یا درک خاصی را شناسایی می کنند که دانش آموزان با آن پرورش می یابند. و هدف فرآیندی که نگرشها، مهارتها یا عاداتهای ذهنی ای را که دانش آموزان با آن پرورش می یابند، تعیین می کند. شناسایی اهداف محتوایی و فرآیندی برای همه دوره های درس پژوهی هم مناسب نیست.

راهنماهای شناسایی اهداف بلند مدت پژوهش:

۱) شناسایی ویژگیهای دانش آموز آرمانی

۲) تعیین هدف بر اساس اهداف موجود

۳) استفاده از بیانیه و رسالت مدرسه

۴) ترکیب سه راهنما

ب) طراحی درس

بعد از موافقت گروه درس پژوهی با طرح تحقیق مرحله برنامه ریزی شروع می شود. در طول مرحله برنامه ریزی، گروه عنوان موضوع را مشخص می کند/ گروه بررسی می کند چگونه این موضوع با یک واحد بزرگتر مناسب است و در نتیجه واحد و اهداف درس را مشخص می کند. گروه، تحقیق را انجام می دهد، اطلاعات تدریس و روشهای آموزشی مختلف را بررسی می کند و واکنش های دانش آموزان را پیش بینی می نماید. گروه با توجه به عملکردشان، طرح درس دقیق را تهیه می کند.

فرآیند طراحی درس:

گام اول: تعیین موضوع

گام دوم: نقشه واحد